

بررسی تأثیر هیپوکلریت سدیم ۰/۰۲۵ درصد و بتدین ۱ درصد بر مدت ترمیم زخم سوختگی

فاطمه حدادی^۱، دکتر سیما یادگاری^۲، دکتر فریدون عابدینی^۳

مقاله کوتاه

چکیده

مقدمه: شستشوی زخم و ضایعات ایجاد شده در سوختگی یکی از ارکان مهم درمان است که برای رسیدن به این هدف باید ماده‌ی ضد عفونی کننده‌ی مناسب و رقت مؤثر به کار رود. در حال حاضر، توسط پرسنل درمانی برای ترمیم زخم سوختگی پانسمان‌های گوناگونی انجام می‌شود. به همین منظور، این مطالعه جهت تعیین تأثیر به کارگیری پانسمان‌ها با هیپوکلریت ۰/۰۲۵ درصد و بتدین ۱ درصد بر ترمیم زخم سوختگی انجام شد.

روش‌ها: بیماران بستری در رده‌ی سنی ۱۸-۴۵ سال مبتلا به سوختگی ۲۰-۴۵ درصد، در دو گروه درمان با بتدین ۱ درصد و هیپوکلریت ۰/۰۲۵ درصد قرار گرفتند و بیماران تا روز بهبودی زخم پیگیری شدند. افراد دو گروه به یک صورت پانسمان شدند و پانسمان زخم‌ها به طور روزانه تا ترمیم کامل زخم انجام گرفت. زمانی که زخم ظاهری صورتی رنگ و شفاف، بدون ترشح و دارای بافت پوششی داشت، زخم ترمیم یافته محسوب می‌شد (۷). بیماران در طی درمان از نظر بروز علایم عفونت از جمله گرمی، تغییر رنگ و قرمزی، ترشح مایع از ناحیه‌ی سوختگی و تب، مورد بررسی قرار گرفتند و در پایان زمان ترمیم زخم و زمان نیاز به گرافت و وسعت ناحیه‌ی گرافت توسط پزشک جراح اعلام می‌شد و در چک لیست ثبت می‌گردید و پزشک جراح از نوع محلول ضد عفونی مورد استفاده جهت نمونه‌ها اطلاع نداشت.

یافته‌ها: در این مطالعه در مجموع ۵۰ بیمار سوختگی از معیارهای ورود به پژوهش برخوردار بودند. آزمون Fisher's exact نشان داد که فراوانی نیاز به گرافت در گروه هیپوکلریت به طور معنی‌داری کمتر از گروه بتدین بود ($P = 0/040$). آزمون t مستقل نشان داد که میانگین مدت زمان ترمیم زخم در گروه هیپوکلریت به طور معنی‌داری کمتر از گروه بتدین بود ($P = 0/003$). همچنین بر اساس نتایج این آزمون، میانگین سطح گرافت در گروه هیپوکلریت به طور معنی‌داری کمتر از گروه بتدین بود ($P = 0/004$).

نتیجه‌گیری: استفاده از هیپوکلریت در مقایسه با بتدین، مدت زمان ترمیم زخم، نیاز به گرافت، مدت زمان بستری و هزینه‌های درمان را کاهش می‌دهد.

واژگان کلیدی: هیپوکلریت، بتدین، ترمیم زخم

ارجاع: حدادی فاطمه، یادگاری سیما، فریدون عابدینی. بررسی تأثیر هیپوکلریت سدیم ۰/۰۲۵ درصد و بتدین ۱ درصد بر مدت ترمیم زخم سوختگی. مجله دانشکده پزشکی اصفهان ۱۳۹۳؛ ۳۲(۲۹۴): ۱۱۴۹-۱۱۵۵

محسوب می‌شود و زخم‌های آن بر اساس معیارهای مختلف ارزیابی می‌شوند. از جمله سطح سوختگی، عمق سوختگی، شدت سوختگی و میزان و نوع ترشحات زخم، عوامل کلیدی برای انتخاب مناسب نوع پانسمان می‌باشند (۱).

مقدمه

سوختگی حادثه‌ای مخرب و دردناک و سانحه‌ای انباسته از جراحت و زخم است که همه روزه جامعه‌ی بشری را به اشکال مختلف تهدید می‌کند. سوختگی بیماری مزمنی است که جزء ترومaha

۱- کارشناس ارشد، بخش اورژانس، بیمارستان امام موسی کاظم (ع)، اصفهان، ایران

۲- متخصص عفونی، بیمارستان امام موسی کاظم (ع)، اصفهان، ایران

۳- متخصص جراحی، بیمارستان امام موسی کاظم (ع)، اصفهان، ایران

نویسنده‌ی مسؤول: فاطمه حدادی

Lister در سال ۱۸۶۷ برای اولین بار در مقاله‌ای به جراحان دیگر پیشنهاد داد که قبل و بعد جراحی از اسید کاربولیک استفاده کنند. در آن زمان، اسید کاربولیک تنها میکروب‌کش و ماده‌ی ضد عفونی کننده‌ی شناخته شده بود. از آن زمان تا امروز، مواد ضد عفونی کننده‌ی فراوانی ساخته شده‌اند. از آن جایی که پوست بدن مهم‌ترین منبع آلودگی زخم‌ها به حساب می‌آید، استفاده از مواد ضد عفونی مؤثرتر، به میزان قابل توجهی می‌تواند از عفونت زخم‌ها بکاهد (۵). در سال ۱۷۸۵ سدیم هیپوکلریت توسط Berthollet فرانسوی ساخته شد و برای ضد عفونی کردن سطوح اتاق‌ها و از بین بردن لکه‌ی لباس‌ها استفاده می‌شد (۶).

امروزه هیپوکلریت برای مصارفی همچون سفید کنندگی، ضد عفونی کردن، دندان‌پزشکی و اکسیداسیون استفاده می‌شود. Lindberg در سال ۱۹۹۱ تاثیر هیپوکلریت سدیم را در غلظت‌های ۰/۲۵ درصد، ۰/۰۱۲۵ درصد، ۰/۰۲۵ درصد روی زخم بررسی کرد و به این نتیجه رسید که بهترین غلظت جهت ضد عفونی کردن زخم، محلول ۰/۰۲۵ درصد می‌باشد و غلظت کمتر از این حد، خاصیت سمی ندارد و همچنین خاصیت ضد باکتریایی و باکتری‌کشی نیز ندارد (۷). Herndon توصیه می‌کند محلول ساختگی ۰/۰۲۵ درصد NaOCl فقط تا ۲۴ ساعت بعد از رقیق‌سازی، اثر مفید و باکتری‌کشی روی زخم دارد (۸).

روش‌ها

جهت انجام پژوهش، در ابتدا پژوهشگر با در دست داشتن معرفی نامه‌ی کتبی از دانشکده‌ی پزشکی به بیمارستان امام موسی کاظم (ع) مراجعه و پس از

تمامی زخم‌های سوختگی طی ۷۲ ساعت پس از حادثه با باکتری‌های بدن خود بیمار یا محیط اطرافش آلوده می‌شوند. باکتری‌ها در سطح سوخته تجمع و شروع به رشد می‌کنند و می‌توانند در بافت مرده‌ی بدون عروق آن نفوذ کنند. زخم‌های عمیق باید از تهاجم اولیه‌ی باکتری‌ها محافظت شوند؛ چرا که این عفونت‌ها می‌توانند به سرعت بافت زیرین را تخریب و آسیب را تشادید کنند (۲). برخی از آنتی‌بیوتیک‌های موضعی با قدرت حلایت در آب و توان نفوذ در بافت ایشار (Eschar) می‌توانند تا حدودی از رشد باکتری‌ها در زخم جلوگیری کنند. با گرایش روز افزون در استفاده از مواد شیمیایی برای مقاصد گندزدایی و ضد عفونی از یک سو و همچنین تنوع زیاد این گونه مواد از سوی دیگر، نیاز بیشتری به تحقیق و بررسی احساس می‌شود.

شستشوی زخم و ضایعات ایجاد شده در سوختگی، یکی از ارکان مهم درمان است که برای رسیدن به این هدف، باید ماده‌ی ضد عفونی کننده‌ی مناسب و رقت مؤثر به کار رود. در سال ۱۸۲۵، مواد کلردار برای نخستین بار جهت جلوگیری از عفونت زخم استفاده شد و به تدریج برای ضد عفونی کردن آب و شستشوی دست‌ها در بیمارستان‌ها به کار رفت (۳). در حال حاضر توسط پرسنل درمانی برای ترمیم زخم سوختگی پانسمان‌های گوناگونی انجام می‌شود. شاید بتوان با استفاده از نتایج این مطالعه، هزینه‌ی تحمیل شده بر بیمار و سیستم درمانی را کاست. از این رو، مطالعه‌ی حاضر جهت تعیین تأثیر به کارگیری پانسمان‌ها با هیپوکلریت ۰/۰۲۵ درصد و بتادین ۱ درصد بر ترمیم زخم سوختگی انجام شد.

فسفات دی‌هیدروژن سدیم در ۱ آب مقطر استریل ریخته شد و محلول هیپوکلریت سدیم $0/025$ درصد به دست آمد (۳) که با آن، قبل از پانسمان، زخم بیمار ضد عفونی می‌شد.

دو گروه به یک صورت پانسمان می‌شدند و پانسمان زخما به طور روزانه تا ترمیم کامل زخم انجام می‌گرفت. زمانی که زخم ظاهری صورتی رنگ و شفاف، بدون ترشح و دارای بافت پوششی داشت، زخم ترمیم یافته محسوب می‌شد (۹). همچنین بیماران در طی درمان از نظر بروز علایم عفونت از جمله گرمی، تغییر رنگ، قرمزی، ترشح مایع از ناحیه‌ی سوختگی و تب، مورد بررسی قرار می‌گرفتند و در پایان زمان ترمیم زخم و زمان نیاز به گرافت و وسعت ناحیه‌ی گرافت توسط پزشک جراح اعلام می‌شد و در چک لیست ثبت می‌گردید؛ در حالی که پزشک جراح از نوع محلول ضد عفونی کننده‌ی کاربردی جهت نمونه‌ها اطلاع نداشت.

در این مطالعه از آمار توصیفی از قبیل شاخص‌های مرکزی و پراکنده‌ی و توزیع فراوانی و نیز آزمون‌های χ^2 و t مستقل استفاده شد.

یافته‌ها

در گروه بتادین، میانگین سن بیماران $6/7 \pm 2/3$ سال (حدوده‌ی ۲۱-۴۳ سال) و در گروه هیپوکلریت، میانگین سن بیماران $9/1 \pm 3/0$ سال (حدوده‌ی ۱۹-۴۵ سال) بود. آزمون t مستقل نشان داد که میانگین سن در دو گروه با هم اختلاف معنی‌دار نداشت ($P = 0/930$).

تعداد مردان در گروه‌های بتادین و هیپوکلریت به ترتیب ۲۰ نفر (۸۰ درصد) و ۱۶ نفر (۶۴ درصد) و

شرح روند و اهداف تحقیق، همکاری مسئولین را جلب نمود. قبل از شروع مطالعه، رضایت نامه‌ی کتبی از بیماران گرفته شد.

این مطالعه یک کارآزمایی بالینی بود که در مجموع، ۵۰ بیمار سوختگی واجد معیارهای ورود به پژوهش، به روش یک سو کور انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری نمونه‌ها، از چک لیست استفاده شد که شامل دو بخش بود: بخش اول مربوط به اطلاعات دموگرافیک بیماران شامل سن، جنس، تاریخ و ساعت سوختگی، عمق و درصد سوختگی بود. بخش دوم در برگیرنده‌ی اطلاعات مربوط به میزان وسعت گرافت، تعداد روزهای بستری، تاریخ گرافت، تعداد اعمال جراحی و زمان پایان ترمیم زخم بود.

نمونه‌گیری حدود ۴ ماه به طول انجامید که از ۱۲ دی ۱۳۹۰ آغاز شد و در ۱۷ فروردین ۱۳۹۱ به پایان رسید. بیماران بستری در رده‌ی سنی ۱۸-۴۵ سال با سوختگی ۴۵-۲۰ درصد شناخته شدند. این بیماران، در بدو ورود میزان هموگلوبین حداقل 12 mg در 100 cc و پروتئین سرم حداقل 6 mg در 100 cc داشتند و حداقل 48 ساعت از زمان سوختگی آن‌ها نگذشته بود. بیماران به طور هماهنگ از نظر سن و جنس و درصد و درجه‌ی سوختگی در دو گروه بتادین 1 درصد و هیپوکلریت $0/025$ درصد قرار گرفتند و تا روز بهبودی زخم، پیگیری شدند. جهت تهیه‌ی بتادین 1 درصد، 10 cc از محلول بتادین 10 درصد در 11 سرم شستشو ریخته شد و بتادین 1 درصد به دست آمد که قبل از پانسمان، زخم بیمار با آن ضد عفونی می‌شد. جهت تهیه‌ی محلول هیپوکلریت $0/025$ درصد، $4/5 \text{ cc}$ از محلول هیپوکلریت سدیم 14 درصد همراه با $22/4 \text{ g}$ نمک

محدوده‌ی ۲۵-۴۵ درصد) بود. آزمون t مستقل نشان داد که میانگین درصد سوختگی در دو گروه اختلاف معنی‌دار نداشت ($P = 0.320$).

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۲، آزمون Fisher's exact نشان داد که فراوانی نیاز به گرافت در گروه هیپوکلریت به طور معنی‌داری کمتر از گروه بتادین بوده است ($P = 0.040$).

میانگین \pm انحراف معیار مدت زمان ترمیم زخم و همچنین محدوده‌ی آن در دو گروه بتادین و هیپوکلریت به ترتیب $3/6 \pm 3/4$ روز (با محدوده‌ی ۹-۲۷ روز) و $2/7 \pm 13/18$ روز (با محدوده‌ی ۷-۱۸ روز) بود. آزمون t مستقل نشان داد که میانگین مدت زمان ترمیم زخم در گروه هیپوکلریت به طور معنی‌داری کمتر از گروه بتادین بود ($P = 0.003$).

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۳، آزمون t مستقل نشان داد که میانگین سطح گرافت در گروه هیپوکلریت به طور معنی‌داری کمتر از گروه بتادین بود ($P = 0.004$).

تعداد زنان به ترتیب ۵ نفر (۲۰ درصد) و ۹ نفر (۳۶ درصد) بود. بر این اساس، بیشترین مراجعه کنندگان سوختگی، مذکور بودند. در ضمن، آزمون χ^2 نشان داد که توزیع فراوانی جنس در دو گروه اختلاف معنی‌دار نداشت ($P = 0.210$).

جدول ۱. توزیع فراوانی محل سوختگی در دو گروه

ناحیه سوختگی	گروه بتادین تعداد (درصد)	گروه هیپوکلریت تعداد (درصد)
اندام فوقانی	۶ (۲۴)	۶ (۲۴)
اندام تحتانی	۷ (۲۸)	۳ (۱۲)
پراکنده	۱۲ (۴۸)	۱۶ (۶۴)
جمع	۲۵ (۱۰۰)	۲۵ (۱۰۰)

جدول ۱ نشان می‌دهد که سوختگی به صورت پراکنده در هر دو گروه بیشتر بود و آزمون χ^2 نشان داد که توزیع فراوانی محل سوختگی در دو گروه اختلاف معنی‌دار نداشت ($P = 0.340$).

میزان سوختگی در بیماران گروه بتادین $34/2 \pm 6/8$ درصد (در محدوده‌ی ۲۵-۴۵ درصد) و در بیماران گروه هیپوکلریت $36/1 \pm 6/4$ درصد (در

جدول ۲. فراوانی انجام عمل گرافت در دو گروه بتادین و هیپوکلریت

عمل گرافت در گروه هیپوکلریت تعداد (درصد)	عمل گرافت در گروه بتادین تعداد (درصد)	دفعات عمل گرافت
۲۴ (۹۶)	۲۰ (۸۰)	یک بار
۱ (۴)	۵ (۲۰)	بیش از یک بار
۲۵ (۱۰۰)	۲۵ (۱۰۰)	جمع

جدول ۳. میانگین سطح گرافت در دو گروه بتادین و هیپوکلریت

گروه	سطح گرافت	میانگین \pm انحراف معیار (cm^2)	حداکثر (cm^2)	حداقل (cm^2)	حداکثر (cm^2)
گروه بتادین	$816/0 \pm 336/6$		۱۴۰۰	۴۰۰	
گروه هیپوکلریت	$570/0 \pm 237/1$		۹۰۰	۱۵۰	

بحث

این پژوهش یک مطالعه‌ی کارآزمایی بالینی بود که در آن تأثیر هیپوکلریت سدیم $0.25\text{ mg}/\text{l}$ درصد و بتادین $1\text{ mg}/\text{l}$ درصد بر ترمیم زخم سوختگی به صورت مقایسه‌ای بررسی شد. جامعه‌ی پژوهش بیماران سوختگی بسته در بیمارستان امام موسی کاظم (ع) دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بودند. در این پژوهش، ۵۰ بیمار به روش متوالی انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات از چک لیست استفاده شد. یافته‌ها در این مطالعه حاکی از آن است که بیشترین تعداد مراجعه کنندگان سوختگی در دو گروه، مذکور بودند. در تأیید این نتایج، می‌توان به مطالعه‌ی Darton اشاره کرد که در آن 61 درصد بیماران مذکور و 39 درصد مؤنث بودند (10). در Mطالعه‌ی Olabale و Olabanji (11) 56 درصد بیماران مذکور و 44 درصد مؤنث بودند که با مطالعه‌ی حاضر همخوانی دارد. به طور کلی، به نظر می‌رسد در جامعه‌ی ما به دلیل بافت فرهنگی و اقتصادی-اجتماعی و حضور بیشتر مردان در فعالیت‌های روزمره‌ی زندگی، بالا بودن تعداد مردان درگیر با سوانح سوختگی، قابل توجیه می‌باشد. در مطالعه‌ی حاضر، سوختگی به صورت پراکنده در دو گروه بیشتر بود و این در حالی است که در یک مطالعه‌ی توصیفی-مقطعی در بیمارستان شهید مطهری تهران توسط مقدم ارجمند، موضع سوختگی در اغلب بیماران (25 درصد) در سر و گردن، اندام فوقانی و بالا تن به بوده است (12).

در مطالعه‌ی حاضر میانگین درصد سوختگی در گروه بتادین $34/2\text{ درصد}$ و در گروه هیپوکلریت Jayaraman $36/1\text{ درصد}$ بود. در مطالعه‌ی

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از کارکنان محترم دانشگاه علوم پزشکی

این مطالعه یاری رساندند سپاسگزاری می‌گردد.

اصفهان و کارکنان محترم بیمارستان سوانح سوختگی اصفهان و نیز تمامی عزیزانی که به نحوی در انجام

References

- Bunyan J. The treatment of burns by hypochlorite solution. *J Trop Pediatr* 1983; 29(2): 93-4.
- Smith RF, Blasi D, Dayton SL, Chipp DD. Effects of sodium hypochlorite on the microbial flora of burns and normal skin. *J Trauma* 1974; 14(11): 938-44.
- Desai MH, Rutan RL, Herndon DN. Conservative treatment of scald burns is superior to early excision.. *J Burn Care Rehabil* 1991; 12(5): 482-4.
- Lister J. An address on the antiseptic system of treatment in surgery. *Br Med J* 1868; 2(394): 53-6.
- O'Connell SmeltzerSC, Bare BG, Brunner LS, Suddarth DS. Brunner and Suddarth's textbook of medical-surgical nursing. Philadelphia, PA: Lippincott Williams & Wilkins; 1988.
- Lenntech: Water Treatment and Purification. disinfectants sodium hypochlorite [Online]. [cited 2014]; Available from: URL: <http://www.lenntech.com/processes/disinfection/chemical/disinfectants-sodium-hypochlorite.htm>
- Heggers JP1, Sazy JA, Stenberg BD, Strock LL, McCauley RL, Herndon DN, et al. Bactericidal and wound-healing properties of sodium hypochlorite solutions: the 1991 Lindberg Award. *J Burn Care Rehabil* 1991; 12(5): 420-4.
- Herndon DN. Total Burn Care. Philadelphia, PA: Saunders Elsevier; 2007. p. 250-1.
- Xiang Xu R. Burns Regenerative Medicine and Therapy. Switzerland, Geneva: Karger Medical and Scientific Publishers; 2004.
- Darton A. Demographics and Epidemiology of New South Wales burns patients treated at the three tertiary burn referral centres [Online]. [cited 2010 Jun 22]; Available from: URL: <http://www.valor.com.tr/isbi2010/sozel.html>
- Oladele AO, Olabanji JK. Burns in Nigeria: a Review. *Ann Burns Fire Disasters* 2010; 23(3): 120-7.
- Moghadamjmand M. Prevent of infectionburn. Proceedings of National Congress of Burn Injuries. 2002 Dec 1-3; Tehran, Iran.
- Jayaraman RS. A challenging case of total phalloplasty. *Indian J plast Surg* 2010; 45(1): 148-50.
- Lowe DO, Knowles SR, Weber EA, Railton CJ, Shear NH. Povidone-iodine-induced burn: case report and review of the literature. *Pharmacotherapy* 2006; 26(11): 1641-5.

The Effect of Hypochlorite 0.025% and Povidine Iodine 1% on Burn Healing

Fatemeh Hadadi MSc¹, Sima Yadegari MD², Fereidon Abedini MD³

Short Communication

Abstract

Background: Washing the burn wound is one of the key factors in burn healing. To achieve this goal, the disinfectant should be appropriate with effective dilution. There are various dressings for burn wound healing. The purpose of this study was to determine the effects of using hypochlorite and povidine iodine (betadine) dressings on burn wound healing.

Methods: Patients aged 18-45 years with 20-45% of burn who were hospitalized were treated with hypochlorite 0.025% or and povidine iodine 1% in two groups. Both groups had a bandaged face, and wound dressing daily until the complete healing was achieved. When the wound was pink with translucent appearance, lining and no spatter, the wound healing was considered to be complete. The required time for healing of the graft and the graft area were declared and recorded by the surgeon who was blind to the used disinfectant.

Findings: 50 patients had the inclusion criteria. Fisher's exact test showed that the need to graft was significantly lower in hypochlorite group ($P = 0.040$). Independent-t test showed that the mean time for wound healing ($P = 0.004$) and the mean graft area ($P = 0.003$) were significantly lower in hypochlorite group, too.

Conclusion: Results showed that the use of hypochlorite reduces the duration of hospitalization and treatment costs and reduces healing time and the need to graft.

Keywords: Hypochlorite, Povidine, Burn healing

Citation: Hadadi F, Yadegari S, Abedini F. The Effect of Hypochlorite 0.025% and Povidine Iodine 1% on Burn Healing. J Isfahan Med Sch2014; 32(294): 1149-55

1- Department of Emergency, Imam Musa Kazem Hospital, Isfahan, Iran
2- Infectious Disease Specialist, Imam Musa Kazem Hospital, Isfahan, Iran

3- Surgeon, Imam Musa Kazem Hospital, Isfahan, Iran

Corresponding Author: Fatemeh Hadadi MSc, Email: hadadesoh@yahoo.com